

T. B. M. M.

(S. Sayısı : 620)

**Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununda Değişiklik
Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe
Komisyonu Raporu (1/666)**

TC

Başbakanlık

7.1.1994

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.0.KKG/101-661/07380

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 13.12.1993 tarihinde kararlaştırılan "Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Tansu Çiller

Başbakan

GENEL GEREKÇE

5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununun 72 nci maddesinin son fıkrasına göre; bu Kanunun 64 üncü maddesinin (a), (b), (c), (ç), (d) ve (e) fıkralarında açıklanan durumlardan (Harp mallülüğünü gerektiren görevlerden) dolayı veya 3.11.1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdî Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ile bu Kanuna ek 2566 sayılı Kanun kapsamında mütalaa edilen görevler (güven ve asayişin sağlanmasına yönelik) nedeniyle geride dul ve yetim bırakmadan hayatlarını kaybetmiş bulunan iştirakçilerin muhtaç baba veya analarına, ölüm tarihini takip eden aybaşından geçerli olarak aylık bağlanmaktadır.

Bu hükümden anlaşılacağı üzere; bir yerden emekli, malul veya dul ve yetim aylığı almayan, herhangi bir şekilde geliri olmayan ve muhtaç olduğunu belgeleyenler, anılan madde hükümünden yararlanabilmektedirler. Emekli Sandığından veya başka bir sosyal güvenlik kurumundan herhangi bir şekilde aylık alanlar ise, aylıklarından başka bir gelirleri olmasa ve çocuklarından intikal edecek aylık, almakta oldukları aylıktan fazla olsa dahi, sözkonusu maddedeki muhtaçlık şartı nedeniyle bu aylıktan yararlanamamaktadırlar.

5434 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinde, iki yönden aylığa hak kazanan iştirakçilere, Kanundaki istisnalar dışında, fazla olan aylığın bağlanması prensibi mevcut ise de; muhtaçlık istisnaı bir durum olarak kabul edildiğinden, sözkonusu iştirakçilerin ana ve babaları bu madde kapsamına da girmemektedir.

Anılan Kanunun 108 inci maddesinde de, kendisini ve Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre bakmaya mecbur olduğu ailesi fertlerini geçindirmeye yetecek geliri, malı (para veya o mahiyetteki kıymetler dahil) veya kazancı bulunmayanların, bu Kanunun uygulanmasında

“muhtaç” kabul edileceği belirtilmektedir. Aynı maddede, bu hususun, ihtiyar heyetlerince onaylanacak beyan kâğıtları üzerine daimî olarak oturdukları yerlerin bağlı buldukları il veya ilçe idare heyetleri tarafından muhtaçlık sebepleri açıkça gösterilmek suretiyle verilecek maza-batalarda belirtileceği öngörülmüştür.

5434 sayılı Kanununda “muhtaçlık” kavramına yukarıda belirtildiği şekilde bir tanım getirilmiş ise de, uygulamada muhtaçlığı kesin hatlarıyla tespit etmek mümkün olamamakta, günümüzün ekonomik şartlarında geçim endeksi sürekli değişkenlik arz ettiğinden, muhtaçlık belgelerini tanzim eden makamlarca esas alınan kriterler de değişmektedir.

Bilindiği üzere, çeşitli sosyal güvenlik kurumlarınca bağlanan aylıklar, genelde düşük seviyededir. Bu kurumlardan aylık alıp da başka bir geliri olmayan ve günün ekonomik şartlarında geçimlerini zor sağlayan bu kişilerin genel anlamda muhtaç addedilmesi mümkün iken, aylık almaları nedeniyle 5434 sayılı Kanun uyarınca “muhtaç” kabul edilmesi mümkün olmamaktadır. Örneğin, Bağ-Kur’dan 1 600 000 TL. maaş alan ve kirada oturan bir şehit babasının TC Emekli Sandığına muhtaç kabul edilmediği bir gerçektir.

Vatanları uğruna hiç çekinmeden canlarını feda eden şeritlerimizin geride kalan baba ve ya anaları, çocuklarının yardım ve desteğine muhtaç iken, onları kaybetmek yetmiyormuş gibi, sonuçta bir sosyal güvenlik kurumundan maaş aldıkları veya bir miktar malı olduğu gerekçesi ile çocuklarından bağlanacak maaştan da mahrum bırakılmış olmamaktadırlar. Bu durum, şehitlerin baba veya analarını mağdur etmekte, yakınmalarına neden olmakta ve kamuoyunda olumsuz etkiler yaratmaktadır.

Taslak ile, 5434 sayılı Kanunun 72 nci maddesinin son fıkrası kapsamına giren baba veya anaların mağduriyetlerinin önlenmesi, bazı sosyal yaraların sarılması amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Madde ile, genel gerekçede belirtilen nedenlerle, 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununun 72 nci maddesinin son fıkrasında yer alan “muhtaç” ibaresi kaldırılarak, harp malullüğünü gerektiren görevler ile güven ve asayişin sağlanmasına yönelik görevler nedeniyle geride dul ve yetim bırakmadan hayatlarını kaybeden şehitlerin baba veya analarına aylık bağlanabilmesi için muhtaçlık şartının aranmaması esası getirilmektedir.

Madde 2. — Madde ile, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce, 5434 sayılı Kanunun 72 nci maddesinin son fıkrası kapsamına giren baba veya analardan muhtaç olduklarını belgeleyememeleri nedeniyle kendilerine aylık bağlanamamış olanlara, bu maddenin yürürlüğe girmesinden itibaren belirlenen süre içerisinde müracaat etmeleri halinde, geçmişe yönelik malî hak doğurmamak kaydıyla, müracaatlarını takip eden aybaşından itibaren aylık bağlanması imkânı getirilmektedir.

Madde 3. — Yürürlük maddesidir.

Madde 4. — Yürütme maddesidir.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

Esas No. : 1/666

Karar No. : 31

25.2.1994

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanarak, Bakanlar Kurulunca 7.1.1994 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 12.1.1994 tarihinde Komisyonumuza havale edilen "Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" Komisyonumuzun 23.2.1994 tarihinde yaptığı 41 inci birleşimde, Hükümeti temsilen Millî Savunma Bakanı Başkanlığında Maliye Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve TC Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü temsilcilerinin katılmalarıyla incele-nip, görüşülmüştür.

Bilindiği gibi; 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununun 72 nci maddesinin son fıkrasına göre, harp malullüğünü gerektiren görevler ile güven ve asayişin sağlanmasına yönelik görevler nedeniyle geride dul ve yetim bırakmadan hayatlarını kaybeden iştirakçilerin muhtaç baba ve-ya analarına, ölüm tarihini takip eden aybaşından geçerli olarak aylık bağlanmaktadır.

Ancak, Emekli Sandığından veya başka bir sosyal güvenlik kurumundan herhangi bir şe-kilde aylık alanlar, aylıklarından başka bir gelirleri olmasa ve çocuklarından intikal edecek aylık, almakta oldukları aylıktan fazla olsa dahi, anılan maddedeki muhtaçlık şartı nedeniyle bu aylıktan yararlanamamaktadırlar.

5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununda; kendisini ve Türk Medenî Kanunu hükümleri-ne göre bakmaya mecbur olduğu ailesi fertlerini geçindirmeye yetecek geliri, malı veya kazancı bulunmayanların, bu Kanunun uygulanmasında "muhtaç" kabul edileceği belirtilmiş ise de, uygulamada muhtaçlığı kesin hatlarıyla tespit etmek mümkün olmamakta, günümüzün eko-nomik şartlarında geçim endeksi sürekli değişkenlik arz ettiğinden, muhtaçlık belgelerin itan-zim eden makamlarca esas alınan kriterler de değişmektedir.

Bilindiği üzere, çeşitli sosyal güvenlik kurumlarınca bağlanan aylıklar, genelde düşük se-viyelerde bulunmakta, bu kurumlardan aylık alıp da başka bir geliri olmayan ve günün ekono-mik şartlarında geçimlerini zor sağlayan bu kişilerin genel anlamda "muhtaç" addedilmesi mümkün iken, aylık almaları nedeni ile 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanunu uyarınca "muhtaç" kabul edilmesi mümkün olmamakta, bu nedenle, vatanları uğruna hiç çekinmeden canlarını feda eden şehitlerimizin geride kalan baba veya anaları, çocuklarının yardım ve des-teğine muhtaç iken, onları kaybetmek yetmiyormuş gibi, çocuklarından bağlanacak maaştan da mahrum bırakılmakta, bu durum, şehitlerin baba veya analarını mağdur etmekte ve yakın-malarına neden olmaktadır.

Tasarı ile, 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununun 72 nci maddesinin son fıkrası kapsa-mına giren baba veya anaların mağduriyetlerinin önlenmesi amacıyla, anılan fıkrada yer alan "muhtaç" ibaresinin fıkra metninden çıkarılması suretiyle, sözkonusu kişilere aylık bağlana-bilmesi için muhtaçlık şartının aranması esası kaldırılmakta ayrıca yeni düzenlemenin yürür-

lûge gireceği tarihten önce, anılan fıkra kapsamına giren baba veya analardan muhtaç olduklarını belgeleyememeleri nedeni ile kendilerine aylık bağlanamamış olanlara, bu Kanununun yürürlüğe girmesinden itibaren onsekiz ay içerisinde müracaat etmeleri halinde, geçmişe yönelik malî hak doğurmamak kaydıyla aylık bağlanması öngörülmektedir.

Yapılan görüşmeler sonucunda tasarı ve gerekçesi Komisyonumuzca da benimsenerek maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarının;

Çerçeve 1 inci maddesi ile değiştirilen 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 7.5.1986 tarihli ve 3284 sayılı Kanunla değişik 72 nci maddesinin son fıkrası, 5434 sayılı Kanunun 64 üncü maddesinin (a, b, c, ç, d ve e) fıkralarında açıklanan durumlardan dolayı veya 3.11.1980 tarih ve 2330 sayılı Kanun ile bu Kanuna ek 2566 sayılı Kanun kapsamında mütalaa edilen görevler nedeniyle hayatlarını kaybetmiş bulunan iştirakçilerin dul ve yetimleri bulunsa dahi ana ve/veya babalarına muhtaçlık şartı aranmaksızın aylık bağlanabilmesine, bu aylığın Bakanlar Kurulu Kararı ile iki katına kadar artırılabilmesine ve bu durumda bağlanan aylık ile ödenen aylık arasındaki farkın Hazineден karşılanmasına imkân sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmiş,

Çerçeve 2 nci maddesi ile, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa eklenen geçici maddenin numarası "198" olarak düzeltilmiş, süre nedeniyle meydana gelebilecek hak kayıplarını önlemek amacıyla maddede yer alan "...itibaren onsekiz ay içerisinde müracaatları halinde..." ibaresi madde metninden çıkarılmış ve "...girdiği tarihten..." ibaresinden sonra gelmek üzere "...sonra..." kelimesi ilave edilmiş,

Yürürlük ve yürütmeye ilişkin 3 ve 4 üncü maddeleri ise aynen, kabul edilmiştir.

Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili
<i>Ilyas Aktaş</i>	<i>Mehmet Dönen</i>
Samsun	Hatay
Sözcü	Kâtip
<i>Yılmaz Ovalı</i>	<i>Hayri Doğan</i>
Bursa	Antalya
Üye	Üye
<i>Veli Andaç Durak</i>	<i>Timurçin Savaş</i>
Adana	Adana
Üye	Üye
<i>Gaffar Yakın</i>	<i>M. Nedim Budak</i>
Afyon	Ankara
Üye	Üye
<i>Süleyman Hatinoğlu</i>	<i>Melih Pabuçcuoğlu</i>
Artvin	Balıkesir
Üye	Üye
<i>Edip Safder Gaydalı</i>	<i>Muharrem Şemsek</i>
Bitlis	Çorum

Üye
İbrahim Yaşar Dedelek
Eskişehir
İmzada bulunamadı.
Üye
Mehmet Ali Yavuz
Konya

Üye
Mustafa Yılmaz
Malatya
Üye
Doğan Baran
Niğde

Vahdet Sinan Yerlikaya
Tunceli

Üye
Nami Çağan
İstanbul
Üye
Mustafa Ünal
Konya
İmzada bulunamadı.
Üye
Münir Doğan Ölmeztoprak
Malatya
Üye
Hasan Peker
Tekirdağ

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 8.6.1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 7.5.1986 tarihli ve 3284 sayılı Kanunla değişik 72 nci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bu Kanununun 64 üncü maddesinin (a, b, c, ç, d ve e) fıkralarında açıklanan durumlardan dolayı veya 3.11.1980 tarihli ve 2330 sayılı Kanun ile bu Kanuna ek 2566 sayılı Kanun kapsamında mütalaa edilen görevler nedeniyle geride dul ve yetim bırakmadan hayatlarını kaybetmiş bulunan iştirakçilerin baba veya analarına, ölüm tarihini takip eden aybaşından geçerli olarak aylık bağlanır.”

MADDE 2. — 5434 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 1. — Bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce 5434 sayılı Kanunun 72 nci maddesinin son fıkrası kapsamına girenlerden muhtaç olduklarını belgeleyememeleri nedeniyle kendilerine aylık bağlanmamış baba veya analara, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren onsekiz ay içerisinde müracaatları halinde, geçmişe yönelik malf hak doğurmamak kaydıyla, müracaatlarını takip eden aybaşından itibaren aylık bağlanır.”

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 8.6.1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 7.5.1986 tarihli ve 3284 sayılı Kanunla değişik 72 nci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bu Kanunun 64 üncü maddesinin (a, b, c, ç, d ve e) fıkralarında açıklanan durumlardan dolayı veya 3.11.1980 tarih ve 2330 sayılı Kanun ile bu Kanuna ek 2566 sayılı Kanun kapsamında mütalaa edilen görevler nedeniyle hayatlarını kaybetmiş bulunan iştirakçilerin baba veya analarına, ölüm tarihini takip eden aybaşından geçerli olarak aylık bağlanır. Babaya bağlanan aylık, diğer dul ve yetimlerin bulunması hali de dahil, ana ve babaya eşit olarak paylaşılabilir. 3.11.1980 tarih ve 2330 sayılı Kanun ile bu Kanuna ek 2566 sayılı Kanun kapsamında mütalaa edilen görevler nedeniyle bağlanan aylıklar Bakanlar Kurulu Kararıyla iki katına kadar çıkartılabilir. Bu halde Sosyal Güvenlik Kurumlarınca bağlanan aylık ile ödenen aylık arasındaki fark Hazineden tahsil edilir.”

MADDE 2. — 5434 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 198. — Bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce 5434 sayılı Kanunun 72 nci maddesinin son fıkrası kapsamında girenlerden muhtaç olduklarını belgeleyememeleri nedeniyle kendilerine aylık bağlanmamış baba veya analara, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra geçmişe yönelik malî hak doğurmamak kaydıyla, müracaatlarını takip eden aybaşından itibaren aylık bağlanır.”

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 3. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Prof. Dr. T. Çiller

Başbakan

Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd.

M. Karayalçın

Devlet Bakanı

Y. Aktuna

Devlet Bakanı

İ. Tez

Devlet Bakanı

T. Akyol

Devlet Bakanı

N. Kurt

Devlet Bakanı

C. Erhan

Devlet Bakanı

E. Şahin

Devlet Bakanı

Ş. Erdem

Millî Savunma Bakanı

M. Gölhan

Dışişleri Bakanı

H. Çetin

Millî Eğitim Bakanı

N. Ayaz

Sağlık Bakanı

M. K. Dinç

Tarım ve Köyşleri Bakanı

R. Şahin

Sanayi ve Ticaret Bakanı

M. T. Köse

Kültür Bakanı

D. F. Sağlık

Orman Bakanı

H. Ekinci

Devlet Bakanı

N. Cevheri

Devlet Bakanı

A. Ş. Ereğ

Devlet Bakanı

B. S. Dağ

Devlet Bakanı

M.A. Yılmaz

Devlet Bakanı

M. Kahraman

Devlet Bakanı

A. Ataç

Devlet Bakanı

N. Tekinel

Adalet Bakanı

M. S. Oktay

İçişleri Bakanı

N. Mentese

Maliye Bakanı

İ. Atilla

Bayındırlık ve İskân Bakanı

O. Kumbaracıbaşı

Ulaştırma Bakanı

M. Köstepen

Çalışma ve Sos. Güvenlik Bakanı

M. Moğultay

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

V. Atasoy

Turizm Bakanı

A. Ateş

Çevre Bakanı

R. Akçalı

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Tasarının 4 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

